

Datum van inontvangstneming : 11/01/2013

Zaak C-548/12

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

30 november 2012

Verwijzende rechter:

Landgericht Krefeld (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

27 september 2012

Verzoekende partij:

Marc Brogsitter

Verwerende partijen:

Fabrication de Montres Normandes Eurl.

Karsten Fräßdorf

LANDGERICHT KREFELD

Beslissing

[omissis]

In de burgerlijke zaak

Marc Brogsitter, [omissis] Kempen,

verzoeker, tevens verweerder in tweede aanleg,

[omissis]

tegen

1. Fabrication de Montres Normandes Eurl, [omissis] Brionne, Frankrijk,
2. Karsten Fräßdorf, [omissis] Neuchatel, Zwitserland,

verweerders, tevens verzoekers in tweede aanleg,

[omissis]

heeft de 2. Kammer für Handelssachen des Landgerichts Krefeld [omissis] op 27 september 2012 beslist als volgt:

I.

De behandeling van de zaak wordt geschorst.

II.

Het Hof van Justitie wordt krachtens artikel 267, eerste alinea, sub b, en derde alinea, VWEU verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

Moet artikel 5, punt 1, van verordening nr. 44/2001 aldus worden uitgelegd dat een eiser die beweert te zijn benadeeld door een naar Duits recht als onrechtmatige daad aan te merken, met de vrije mededinging strijdig handelen van zijn in een andere lidstaat gevestigde contractpartij, zich tegen die contractpartij ook dan op een verbintenis uit overeenkomst beroept indien hij zijn aanspraak op strafbaar handelen baseert?

Motivering

I.

Feiten

Verzoeker is werkzaam als advocaat en handelt daarnaast in hoogwaardige uurwerken. Verweerder 2 is meester-horlogemaker. In 2005 is hij uit Duitsland vertrokken en heeft hij in Frankrijk verweerder 1 opgericht, die zich bezig houdt met de ontwikkeling van uurwerken. In 2010, nadat de zaak aanhangig was gemaakt, heeft verweerder 2 zijn woonplaats naar Zwitserland verlegd.

Verzoeker liet in de jaren 2005 tot 2008 uurwerken voor hoogwaardige polshorloges door verweerders ontwikkelen, die nadien onder zijn naam op de markt zouden worden gebracht. Hij kende verweerder 2 omdat deze eerder uurwerkreparaties voor hem had uitgevoerd. Voorwerp van de opdracht was het maken en ontwikkelen van twee uurwerken Kaliber 793 Tourbillon en 793 Konstante Kraft in ronde vorm en Kaliber 794 Tourbillon en 794 Konstante Kraft in hoekige vorm, die later in serieproductie zouden gaan, waarbij partijen het oneens zijn over de vraag onder welke voorwaarden dit moest gebeuren. Alle kosten zijn door verzoeker betaald, zowel de kosten van de benodigde onderdelen, die grotendeels speciaal moesten worden vervaardigd en bij derde ondernemingen

moesten worden besteld, de kosten van benodigd gereedschap en de vergoeding van de door verweerders bestede tijd. Verweerders hebben tot nu toe drie prototypes aan verzoeker geleverd.

Verweerders hebben parallel aan het door verzoeker gefinancierde ontwikkelingswerk nog andere uurwerken in ronde vorm met de kalibers 770 en 781, uurwerkkasten en cijferbladen ontwikkeld, die zij voor hun eigen bedrijf op de beurs te Bazel in maart/april 2009 hebben gepresenteerd. Tot hun assortiment behoren nog de kalibers 773 en 776. Zij maakten voor hun producten reclame op internet door op te treden in de Duitse en de Franse taal.

Verzoeker ziet hierin een schending van hun afspraak, maar ook onrechtmatig handelen wegens modelinbreuk, bedrijfsschade, bedrog en kwade trouw. Hij verklaart dat overeen was gekomen dat verweerders uitsluitend voor hem werkzaam zouden zijn. Toch hebben zij in het betrokken tijdvak niet alleen uurwerken met de kalibers 770 en 781 ontwikkeld en gepresenteerd, maar daarbij tevens de constructies van de voor hem ontwikkelde uurwerken overgenomen waardoor deze hun exclusiviteit is ontnomen.

Verzoeker vordert

- I. dat verweerders 1 en 2 wordt gelast de volgende handelingen te staken
 1. het gebruik van de uurwerken Kaliber 770 en 781 ten gunste van de eigen of een vreemde onderneming in het handelsverkeer;
 2. het gebruik, al dan niet ten dele, van de constructie van de uurwerken Kaliber 793 Konstante Kraft, 793 Tourbillon, 794 Konstante Kraft, 794 Tourbillon ten gunste van de eigen of een vreemde onderneming in het handelsverkeer, inzonderheid het aan derden te koop aanbieden respectievelijk verkopen van de constructie, en het gebruik van delen van de constructie overeenkomstig onderstaande bestandslijst „werk compleet” ten gunste van de eigen of een vreemde onderneming, met uitzondering van de deelreferenties [verwijzing naar referenties in een bijlage] [omissis]
 3. verweerster 1 en verweerder 2 te gelasten, de rekening van de fabrikant François Golay, [omissis] CH-348 Le Brassus, betreffende de levering van productiedelen voor de uurwerken 793 Konstante Kraft en Tourbillon alsook 794 Konstante Kraft en Tourbillon uit de jaren 2007 en 2008 over te leggen.
- II. te verstaan dat verweerster 1 en verweerder 2 bij niet-inachtneming van de onder I, punt 1 en 2, bedoelde verplichtingen een geldboete tot 250 000 EUR kan worden opgelegd en in geval van niet-voldoening

van die boete lijfswang, of lijfswang tot zes maanden kan worden toegepast.

- III. verweerster 1 en verweerder 2 te gelasten, de rekeningen van verweerster 1 aan verzoeker met de lopende nummers [verwijzing naar rekeningen in een bijlage] te concretiseren doordat de respectieve aantallen van de delen worden berekend en de inkoop daarvan wordt aangetoond door de rekeningen van de fabrikanten.
- IV. vast te stellen dat verweerster 1 en verweerder 2 hoofdelijk verplicht zijn tot schadevergoeding op de volgende gronden:
 1. verweerster 1 en verweerder 2 hebben de uurwerken Kaliber 770 en Kaliber 781 op kosten van verzoeker tijdens de door verzoeker betaalde werktijd vervaardigd met gebruikmaking van de aan verzoeker in eigendom toebehorende productiedelen en door de constructie van de werken Kaliber 793/794 FC en T van verzoeker over te nemen;
 2. verweerster 1 en verweerder 2 hebben de uurwerken Kaliber 770 en 781 ten gunste van de eigen of een vreemde onderneming in het handelsverkeer gebruikt;
 3. verweerster 1 en verweerder 2 hebben de constructie van de uurwerken Kaliber 793 Konstante Kraft, 793 Tourbillon, 794 Konstante Kraft, 794 Tourbillon ten gunste van de eigen of een vreemde onderneming in het handelsverkeer geheel of ten dele gebruikt doordat zij de constructie geheel of ten dele aan derden te koop hebben aangeboden of hebben verkocht en delen van de constructie volgens de beschikbare bestandslijst „werk compleet” ten gunste van de eigen onderneming of een vreemde onderneming in het handelsverkeer hebben gebruikt;
 4. verweerster 1 en verweerder 2 blokkeren verzoekers productie door te weigeren de aan verzoeker in eigendom toebehorende productiedelen volledig over te dragen;
 5. verweerster 1 en verweerder 2 hebben in mei 2009 verzoekers opdracht voor de vervaardiging van zes polshorloges (5 constante krachten, 1 Tourbillon) aanvaard, september/oktober 2009 als levertermijn bevestigd en tot op heden niet geleverd;
- V. verweerster 1 te gelasten, in de handel gebruikelijke rekeningen voor de volgende betalingen door verzoeker uit te reiken [opsomming van bedragen en data] [omissis]

Verweerders vorderen

Verwerping van het beroep.

In het kader van het [omissis] hoger beroep hebben verweerders gevorderd dat zou worden vastgesteld dat de door hen aangeboden uurwerken Kaliber 770 en 781 alsook 773 en 776 niet dezelfde constructie vertonen als de voor verzoeker ontwikkelde uurwerken Kaliber 793 Tourbillon en 793 Konstante Kraft alsook Kaliber 794 Tourbillon en 794 Konstante Kraft.

Volgens verweerders ontbreekt de internationale bevoegdheid van de Duitse gerechten om van de vordering kennis te nemen. De plaats van uitvoering van de verbintenis ligt in Frankrijk, aangezien daar de prestatie die kenmerkend voor de overeenkomst is, de vervaardiging van de uurwerken, wordt verricht. Ook de plaats van de schadebrengende gebeurtenis en de plaats van intreden van de schade liggen in Frankrijk. Zij hebben verzoeker nooit bedrogen daar zij het recht hadden hun eigen uurwerken te ontwikkelen.

Voor verweerster 1 is in Frankrijk een curator benoemd. De faillissementsprocedure is ingeleid. De curator [omissis] heeft de gemachtigden van verweerders uit voorzorg toegestaan de procedure voort te zetten.

Het Oberlandesgericht Düsseldorf heeft bij beslissing van 5 oktober 2011 (I – 20 U 29/11, Bl. 367 d.A.) verklaard dat het Landgericht Krefeld internationaal bevoegd is voor zover het gaat om vorderingen uit onrechtmatige daad, waartoe ook vorderingen op grond van § 8, lid 1, juncto § 3, § 4, punt 11, juncto § 18 UWG [Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, wet op de oneerlijke mededinging] alsook op grond van § 823, lid 2, BGB [Bürgerliches Gesetzbuch, burgerlijk wetboek] juncto § 18 UWG behoren en de zaak in zoverre voor verdere behandeling en afdoening naar het Landgericht Krefeld terugverwezen.

Daartoe heeft het het volgende overwogen:

Van internationale bevoegdheid voor vorderingen wegens een strafbaar feit, meer in het bijzonder voor een mededingingsrechtelijke vordering wegens inbreuk op een model, is in casu sprake. Het Landgericht Krefeld heeft zich ten onrechte onbevoegd verklaard voor mededingingsrechtelijke vorderingen.

De internationale bevoegdheid wordt bepaald door verordening (EG) nr. 44/2001 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken. Partijen waren ten tijde van de instelling van het beroep in meerdere lidstaten van de Europese Gemeenschap woonachtig respectievelijk gevestigd. Verzoeker woont in Duitsland, verweerders zijn in Frankrijk gevestigd respectievelijk woonachtig. Dat verweerder 2 tussentijds naar Zwitserland is verhuisd is irrelevant (Zöller-Geimer, ZPO, 27. Aufl., Anh I Art 2 EuGVVO Rn. 17 m. w. Nw.).

Volgens artikel 2, lid 1, van verordening nr. 44/2001 worden zij die woonplaats hebben op het grondgebied van een lidstaat, ongeacht hun nationaliteit, opgeroepen voor de gerechten van die lidstaat. Uitzonderingen op dit beginsel zijn neergelegd in artikel 5 van verordening nr. 44/2001. Ingevolge artikel 5, lid 3, kan een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat, ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad in een andere lidstaat worden opgeroepen voor het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan. De bevoegdheid van het gerecht van de plaats van het schadebrengende feit in de zin van artikel 5, lid 3, van verordening nr. 44/2001 strekt zich ook uit tot vorderingen uit oneerlijke mededinging (BGH [Bundesgerichtshof], GRUR 1988, 453, 454 – Ein Champagner unter den Mineralwässern). De plaats van het schadebrengende feit in de zin van artikel 5, lid 3, van verordening nr. 44/2001 is behalve de plaats van het onrechtmatig handelen de plaats waar de schadebrengende gebeurtenis intreedt (Hof van Justitie, zaak C-68/93, Shevill). Bij oneerlijke mededinging op internet treedt het schadebrengende feit in het binnenland in wanneer het de bedoeling is dat het optreden op internet daar effect sorteert (BGH, GRUR 2005, 431, 432 – Hotel Maritime; GRUR 2006, 513 Tz. 21 – Reclame voor geneesmiddelen op internet). Voor de bevoegdheid is echter niet bepalend of daadwerkelijk het nationale recht is geschonden. Het volstaat dat schending wordt aangevoerd en niet bij voorbaat is uitgesloten (BGH, GRUR 2005, 431, 432 – Hotel Maritime; GRUR 2006, 513 Tz. 21 – Reclame voor geneesmiddelen op internet).

De plaats van het schadebrengende feit ligt dan ook in casu (mede) in Duitsland. Verzoeker verhandelt in Duitsland uurwerken. Verweerdere presenteren hun uurwerken op internet en hun optreden op internet is in elk geval mede op Duitsland gericht. Verweerdere maken op internet niet alleen in het Frans, maar ook in het Duits reclame voor hun producten en wenden zich met hun reclame dus mede tot het Duitse publiek. Er is kennelijk geen beperking van het verspreidingsgebied en een verklaring dat aan bestellers in Duitsland niet zal worden geleverd, een zogenaamde disclaimer, ontbreekt (zie BGH, GRUR 2006, 513, 515 – Reclame voor geneesmiddelen op internet). Het is niet vereist dat voornamelijk de Duitse markt wordt beoogd.

Daar staat tegenover dat het Oberlandesgericht Düsseldorf in dezelfde beslissing internationale bevoegdheid van het Landgerichts Krefeld voor de door verzoeker mede geldend gemaakte verbintenissen uit overeenkomst heeft ontkend op grond dat de uitzonderingsbepaling van artikel 5, punt 1, van verordening nr. 44/2001 niet toepasselijk is [omissis].

II.

In rechte

1.

Algemeen

De vraag naar de internationale bevoegdheid van de Duitse gerechten voor de onderhavige zaak moet, nu verzoeker in Duitsland woont, de eerste verwerende partij in Frankrijk is gevestigd en de tweede verwerende partij bij de aanhangigmaking eveneens in Frankrijk woonde, worden bepaald aan de hand van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken.

Ingevolge artikel 2, lid 1, van deze verordening worden zij die woonplaats hebben op het grondgebied van een lidstaat opgeroepen voor de gerechten van die lidstaat. Rechtspersonen hebben overeenkomstig artikel 60, lid 1, van de verordening woonplaats op de plaats van hun statutaire zetel. Een uitzondering op dit beginsel is in de forumkeuze overeenkomstig de artikelen 5 en volgende van verordening nr. 44/2001 te zien. Wanneer een in Duitsland woonachtige verzoeker een in Frankrijk gevestigde onderneming en haar destijds eveneens in Frankrijk woonachtige directeur, die volgens de verklaringen van verzoeker tevens contractpartij is, dagvaardt wegens contractbreuk en daarmee oneerlijke mededinging, en hij zich daarbij behalve op verbintenissen uit overeenkomst op verbintenissen uit onrechtmatige daad beroept, rijst de vraag of verweerders op grond van internationale bevoegdheid van de Duitse gerechten kunnen worden opgeroepen.

2.

Geen gebondenheid door de beslissing van het OLG Düsseldorf van 5 oktober 2011:

De beslissing van het Oberlandesgericht Düsseldorf van 5 oktober 2011 [omissis] belet de kamer niet, het Hof van Justitie om een prejudiciële beslissing te verzoeken. De verwijzingsbevoegdheid volgt immers rechtstreeks uit Europees recht en kan dus niet worden beperkt door nationaal recht, in casu de gebondenheid van de rechter in eerste aanleg aan de rechtsopvatting van de rechter in tweede aanleg overeenkomstig § 563, lid 2, ZPO [Zivilprozessordnung, wetboek van burgerlijke rechtsvordering].

3.**Prejudiciële vraag**

Artikel 5, punt 1, van verordening nr. 44/2001 bevat een bevoegdheidsregeling voor gevallen waarin een overeenkomst voorwerp van de procedure is. Omgekeerd geldt ingevolge artikel 5, punt 3, van genoemde verordening de bevoegdheid voor verbintenissen uit onrechtmatige daad op grond van de door het Hof van Justitie geformuleerde definitie voor „elke rechtsvordering die beoogt de aansprakelijkheid van een verweerder in het geding te brengen en die geen verband houdt met een ‘verbintenis uit overeenkomst’ in de zin van artikel 5, sub 1 [van verordening nr. 44/2001] (arrest van 27 september 1988, zaak 189/87, Kalfelis).

In casu berust de beoordeling dat het handelen van verweerders moet worden aangemerkt als een met de mededinging strijdige onrechtmatige daad voornamelijk op een door verzoeker aangevoerde niet-nakoming van contractuele afspraken met betrekking tot de ontwikkeling van een polshorloge zodat het sluiten van deze overeenkomst een noodzakelijke voorwaarde is voor de beweerde, thans alleen in de onderhavige procedure nog aan de orde zijnde schadevorderingen wegens onrechtmatige daad. Daarmee rijst voor de uitlegging van artikel 5, punt 3, van verordening nr. 44/2001 de vraag of het contractuele aspect dermate overheerst dat het bepalend is voor de aard van de rechtsverhouding en dus een aanknopng met een overeenkomst bestaat waardoor de voorwaarden van artikel 5, punt 1, van de verordening vervuld zijn.

Anders dan in de zaak waarin het arrest van het Hof van Justitie van 10 juni 2004 (zaak 168/02, Kronhofer) is geweest – in die zaak had de verzoeker niet zijn rechtstreekse contractpartij gedagvaard, maar de personen die voor de onderneming optraden persoonlijk aangesproken – richt verzoeker in de onderhavige zaak zijn vordering tot zijn rechtstreekse contractpartijen, verweerders 1 en 2, met wie hij zelf een overeenkomst voor de vervaardiging van polshorloges heeft gesloten.

Eventuele schadevorderingen tegen beide verweerders zijn echter in zoverre ook gebaseerd op contractuele afspraken, zonder welke de beweerde (onrechtmatige) mededingingsverstoringen niet zouden zijn ingetreden. In zoverre zou een argument voor toepassing van artikel 5, punt 3, van verordening nr. 44/2001 kunnen zijn dat verzoeker zijn vordering na de beslissing van het Oberlandesgericht Düsseldorf in de terugverwezen procedure uitsluitend kan baseren op onrechtmatige daad omdat volgens het Oberlandesgericht Düsseldorf het Landgericht Krefeld niet internationaal bevoegd is voor contractuele vorderingen. Aan de andere kant spreekt tegen de toepassing van artikel 5, punt 3, dat de geldend gemaakte aanspraken noodzakelijkerwijs op de afspraken tussen partijen zijn terug te voeren en de beweerde niet-nakomingen tegelijk indruisen

tegen de contractuele verplichtingen. De contractuele afspraken vormen dus het kader dat ook de vanuit het oogpunt van onrechtmatige daad relevante aanspraken omgeeft.

Een dergelijke uitlegging, die in het onderhavige geval pleit voor toepassing van artikel 5, punt 1, van verordening nr. 44/2001, lijkt bovendien logisch omdat het Hof van Justitie aan de andere kant de bevoegdheid voor schadevorderingen wegens precontractuele aansprakelijkheid op artikel 5, punt 3, van verordening nr. 44/2001 baseert op grond dat de – quasi-contractuele – vorderingen juist geen vorderingen uit overeenkomst zijn (zie arrest van 17 september 2002, zaak C-334/00, Tacconi).

[omissis]

Verder verloop van de procedure: [uiteenzetting van de behandeling van het verweerschrift]

[omissis]

Beslissingsbevoegdheid: [beslissing door de president]

[omissis]